

ÁLIT FRÁ ARBEIÐSBÓLKINUM

Fá skil á

Politiski myndugleikin hevur í mong á verið vitandi um, at endurvenjingin í Føroyum als ikki veitir somu tænastur, sum gjørt verður í okkara grannalondum.

Meðan núsitandi landsstýriskvinnan við heilsumál-um, Sirið Stenberg, Tjóðveldi, sat í andstøðuni í Løg-tinginum, vísti hon ferð eftir ferð á, at her er talan um ein stóran trupulleika.

Manglandi endurvenjing ger, at almennu Føroyar samanlagt brúka nógv meira pening til innleggingar á sjúkrahúsunum og til at lata fólki almannaveitingar, sum ikki sleppa út aftur á arbeiðsmarknaðin.

Tað eru hon og starvafelagið hennara, Eyðgunn Samuelsen, Javnaðarflokkuribn, landsstýriskvinna við almannamálum, sum hava sett arbeiðið í gongd um endurvenjing.

Arbeidsbólkurin var biðin um at gera eit tilmæli um:

- 1) At gera regluverk á økinum, sum er soleiðis háttað, at einstaki borgarin fær eina samanhangi endurvenjing, hóast ymiskir veitarar eru
- 2) At gera yvirlit, ið greitt vísir, hvørjar endurvenjingartænastur ávikavist sjúkrahúsverkið, almannaverkið og kommunurnar veita
- 3) At gera ein leist, sum tryggjar, at endurvenjingin er samanhangi, hóast veitarin skiftir. Soleiðis skal tað gerast greitt fyri borgaran, hvør myndugleiki hevur skyldu at veita endurvenjing fyri at tryggja, at borgarin fær ta tænastu, hann/hon hevur rætt til sambært lógávu.

Ómetaliga skjótt fann bókurin útav, at hóast stig eru tikin til at lógarfesta rættin til endurvenjing, so er púra ógreitt, hvør myndugleiki hevur ábyrgd av hvørjum.

Hetta ger, at borgararnir detta niður ímillum ymiskar skipanir og myndugleikar, sum eru ósamd um, hvør hevur ábyrgdina av at veita endurvenjing.

Eitt dømi um, hvussu hetta rkar er at síggja í einum yvirlitið frá almannaverkinum.

Hóast allur serkunnleiki sigur, at endurvenjing skal veitast skjótast til ber, so vóru tað í ár framvegis 15 umsóknir frá 2015 borgarum um endurvenjing, sum í ár enn ikki høvdu fingið svar.

Arbeidsbólkurin staðfestir eisini tað, sum mong hava havt ein illgruna um, at tað ofta er tilvildarligt hvør fær endurvenjing.

Borgarunum verður ikki upplýst nóg væl u, hvør teirra hevur rætt til endurvenjing.

Arbeidsbólkurin

- Birita Ludvíksdóttir, forkvinna í arbeidsbólkunum og lögfrøðiligur ráðgevi í Heilsu- og innlendismálaráðnum
- Fróði Jacobsen, stjórnarsamskipari í Heilsu- og innlendismálaráðnum
- Doris Bjarkhamar, fulltrúi í Almannamálaráðnum
- Heini Petersen, fulltrúi í Almannamálaráðnum • Eyðun Christiansen, stjóri í Kommunufelagnum
- Johan Lamhauge, lögfrøðiligur ráðgevi í Kommunufelagnum

Stýrisbólkur

- Turid Arge, forkvinna og aðalstjóri í Heilsu- og innlendismálaráðnum
- Eyðun Mohr Hansen, aðalstjóri í Almannamálaráðnum
- Eyðun Christiansen, stjóri í Kommunufelagnum

Bæði á sjúkrahúsinum her í Klaksvík og á Tvøroyri fer endurvenjing fram, men onki skil er á samstarvi og samskipti

Lemjandi atfinningar at skipanini um endurvenjingar

Sjaldan hevur ein arbeidsbólkur fyrr givið ein so lemjandi kritikk at galdandi almennari skipan

Árni Gregersen

Landsstýriskvinnurnar báðar, Eyðgunn Samuelsen og Sirið Stenberg, hava saman við kommununum eina risa uppgávu at loysa, skal endurvenjing fáast at virka í Føroyum.

Eitt álit frá einum arbeidsbólk staðfestir, at vit hava endurvenjing í Føroyum, men at hetta í stóran mun bert verður gjørt í hissini og at ongin kennir arbeids- og ábyrgdarøki við hesum máli.

Ein miðvís og skjót endurvenjing og endurmenning hevur høga raðfesting hjá landsstýrinum og er beinleiðis nevnt í samgonguskjalinum frá 14. september 2015 ímillum Javnaðarflokkin, Tjóðveldi og Framsókn.

Arbeidsbólkurin er hvassorðaður.

Bólkurin sigur, at myndugleikarnir hava hvør í sínum lagi lagt seg eftir at skipa endurvenjing við pragmatiskum loysnum, sum hava tikið atlit til staðbundnan tørv og viðurskipti.

Lóggávan kann til- ella ótilvitað hava havt við sær, at skipanir, sum hava virkað, byrja at ridla, ella at myndugleikar fara at ivast í, hvørja heimild og ábyrgd viðkomandi hava í mun til borgaran.

Og fá vita, hvørjar tænastur finnast á økinum, tí tað finst onki samanhangi skjal yvir, hvørjar tænastur eru á økinum. Tí mátti arbeidsbólkurin

biðja um, hvat verður gjørt á ymsu støðunum, sum sjúkrahúsunum, almannaverkinum og kommununum.

– Endamálið við at gera eitt fullfíggið yvirlit er fyrst og fremst at upplýsa politisku skipanina og ymsku geirarnar um útboðið av tænastum, sum eru. Í øðrum lagi, við yvirlitinum sum grundarlag, at kunna gera eitt uppskot til leist, ið skal tryggja eina samanhangi tænastu til borgaran.

Neyvan er nakað at ivast í, at neyðugt er við bygnaðarligum broytingum fyri at fáa endurvenjingina at virka, men hetta hevur arbeidsbólkurin ikki tikið stóðu til. Afturimóti hevur bólkurin havt fokus á at fáa samstarvið og samskiptið millum teirra, sum veita hesar tænastur at virka.

Ábyrgdin

Tað er altavgerandi, at myndugleikarnir á ymsku økjum vita, hvat er teirra ábyrgdarøki.

Veit myndugleikin ikki tað, so veit hann heldur ikki hvønn myndugleika hann hevur mótvegis borgaranum.

Almenni myndugleinin noyðist eisini t halda seg til ávisar karmar, sum lóggávu og fíggarliga orku.

Fyri sjúkrahúsverkið hevur tað verið torført at meta um, hvør hevur ábyrgd av borgaranum, tá ið hesim er liðugtviðgjørdur. Hetta hongur eisini ofta saman við, hvør hevur fingið pening til

at taka sær av hesum fólku-um, tí almennir stovnar mugu eisini raðfesta tann pening, teir fáa tillutað á fíggarlógini.

Hugtakið endurvenjing verður nýtt í nógvum samanhangum, onkuntíð sum ítøkiligt hugtak um at endurvinna mistar førleikar t.d. í sambandi við ferðsluóhapp o.t.

Aðrar tíðir verður hugtakið nýtt sum ein hugburður, ið skal síggjast aftur í øllum handlingum í heima-tænastuni, sosialum stuðli og innan sjúkrahúsverkið.

Í øðrum lagi verður tosað um endurvenjing, viðlíka-haldsvenjing, samdøgurs-endurvenjing, endurmenning, ergoterapi, fysioterapi o.s.v í einum og sama sambandi.

Í hoyringssvarum og á fundum hava bæði Ergo-terapeutfelagið og Fysio-terapeutfelagið víst á týðningin av, at tað verður greitt nágreinað, hvat liggur í hugtakinum endurvenjing – serliga í mun til viðlíka-haldsvenjing og fyrirbyggjandi venjing og eisini í mun til endurmenning.

Ofta verður endurvenjing fatað sum endurmenning og umvent. Endurmenning skal síggjast sum ein tilgongd og fevnir um meira enn endurvenjing.

Tilmæli

Bólkurin mælir til, at endurvejing verður raðfest. Raðfestingin skal samskip-

ast bæði í slagi, dygd og tíð og at gjørdar avtalur fáast at virka.

Við finum orðum verður eisini sagt, at allastaðni á økinum skal virkast samskapandi, tvørgeiralt og tvørfakligt.

Bólkurin vísir eisini á fleiri meira ítøkiligar ætlanir Arbeidsbólkurin mælir til, at tað verður ein lógarskylda at samstarva.

Hetta verður mett sum ein týðningarmikil liður í menningini av hugburðinum, men royndir aðrastaðni vísa, at hetta einsamalt ikki loysir allar trupulleikarnar.

– Skyldan at samstarva tvørgeiralt má tengjast saman við ítøkiligum leiðreglum fyri, hvussu hetta samstarv skal fara fram í verki. Møgulig verkseting í hesum høpi, kundi verið at skipa fyri ráðstevnu um evni, skipa fyri verkætlan yvir ávíst áramál, umframt annað.

Orðingin í tilmælunum frá arbeidsbólkunum vísir greitt, at talan als ikki er um nakað lætt mál at fáa leist.

Forðingar millum skipanir og fólk gera viðurskiptini at samstarva ógvuliga torfør.

Eitt krav um samstarv kann virka, men fyrst og fremst er talan um ein nýggja hugburð.

Og tað tekur tíð. Ímeðan biða sjúkligarnir – summir enntá eftir svari.